

بوسنی در گذر زمان



مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

تهران - ۱۳۸۴

اکبری، حسین

بوسنی در گذر زمان / حسین اکبری. -- تهران: اندیشه سازان نور، ۱۳۸۴.
۲۷۱ ص.

ISBN 964-8316-56-2: ۲۴۰۰۰ ریال

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیا.

۱. بوسنی و هرزگوین -- تاریخ. الف. عنوان.

۹۴۹/۷۴۲

پ ۷ الف / DR۱۶۸۵

۸۴-۲۵۵۸۱

کتابخانه ملی ایران



مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور

نام کتاب: بوسنی در گذر زمان

نویسنده: حسین اکبری

ویراستار: سروش جنابی

ناشر: مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۸۴

طراح جلد: جواد حلیمی

تایپ و صفحه آر: مرضیه روشن روان

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۴۰۰ تومان

نشانی: تهران - صندوق پستی - ۱۵۸۷۵۵۶۱۹

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

سخن ناشر

بررسی منصفانه تاریخ مسلمانان بوسنی و هرزگوین که توأم با فراز و نشیب و تهدید و فرصت برای اقوام مختلف بود، نمونه خوبی از تعامل و تعایش اقوام و ادیان در بالکان است؛ زیرا سرزمین بوسنی نه تنها مرز ارتدوکس، کاتولیک و اسلام است، بلکه سرزمین اقوام متعدد صرب، کروات و بوشنیاک نیز هست. بوشنیاک‌ها مسلمان‌اند و صرب‌ها ارتدوکس و کروات‌ها کاتولیک هستند. در مقاطع مختلف به تناسب حاکمیت هر قوم معمولاً اقوام دیگر تحت فشار بودند. تاریخ نشان می‌دهد مسلمانان با اینکه پانصد سال در این منطقه حکومت کردند، ولی هیچ‌گاه اقدام به نسل‌کشی نکردند در حالی که مسلمانان برای سیزدهمین بار از سوی اقوام صرب و کروات در سال ۱۹۹۲ در معرض نسل‌کشی قرار گرفتند و به دلیل بی‌توجهی قدرت‌های غربی بیش از دویست هزار مسلمان به بدترین شکل کشته و حدود هشتصد هزار نفر آواره شدند. متأسفانه باید گفت این جنایت بی‌سابقه در آستانه قرن ۲۱ در سرزمین اروپای مدعی تمدن و آزادی رخ داد.

آنچه در این نوشتار مورد توجه قرار گرفته، بررسی تاریخی زمان و نحوه ورود اسلام به این سرزمین و چگونگی تعامل و تعایش آن با اقوام دیگر است. ناملایمات و فشار علیه مسلمانانی که سرزمین مادری خود را بوسنی و هرزگوین می‌دانند، موجب شد بسیاری از مسلمانان ناگزیر از سرزمین خود مهاجرت کنند و با گذشت زمان جمعیت و جغرافیای خود را از دست بدهند. ولی مقاومت و اصرار مسلمانان باقیمانده در دفاع از مذهب و وطن، سرگذشتی خواندنی و تأمل‌برانگیز است. لذا با توجه به مطالعات و مشاهدات میدانی که بخش عمده این تحقیق را به خود

اختصاص می‌دهد، مظلومیتی که مسلمانان در طول تاریخ شاهد آن بوده‌اند و ادعاهایی که غربی‌ها از آن به عنوان سلاح منفعت‌طلبانه استفاده می‌کنند، بر آن شدیم تا این کتاب را منتشر کنیم. باشد که مطالعه آن در مقطع کنونی بتواند سیاست‌ها و اندیشه‌های پنهان غرب را آشکارتر کند و درس مقاومت مسلمانان را در پرتو عنايات الهی گویاتر انتقال دهد.

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
۱۵	فصل اول: کلیات
۱۵	آشنایی با منطقه بالکان
۱۶	تلاش و رقابت‌های اروپا و آمریکا در بالکان
۱۹	اقلیت‌های قومی؛ عامل تأثیرگذار در روابط کشورهای بالکان
۲۲	آشنایی مختصر با کشورهای بالکان
۲۲	آلبانی
۲۳	بلغارستان
۲۴	یونان، رومانی
۲۵	مولداوی، ترکیه و قبرس
۲۶	اسلوونی و کرواسی
۲۷	مقدونیه و یوگسلاوی
۲۸	بوسنی و هرزگوین
۲۹	مشخصات جغرافیایی بوسنی و داده‌های عمومی
۳۳	نمونه‌هایی از تاریخ مسلمانان بوسنی
۳۹	فصل دوم: بوسنی و هرزگوین در دوره رومی‌ها
۴۱	بوسنی در معرض توسعه‌طلبی روم
۴۷	فصل سوم: بوسنی و هرزگوین در قرون وسطی
۵۹	فصل چهارم: بوسنی و هرزگوین در دوره امپراتوری عثمانی

- گسترش اسلام ۶۶
- وضعیت فرهنگی ۶۹
- بوسنی از نبرد سیساک تا قرارداد سویشتو ۷۲
- تهاجم امپراتوری اتریش - مجارستان (۱۸۷۸) ۸۰
- نقش علی پاشا رضوان بگوویچ ۸۶
- اصلاحات هاتی شریف و واکنش اعیان و کاپتان‌ها ۸۷
- فصل پنجم: آغاز سلطه اتریش - مجارستان ۹۵
- وضعیت کلی بوسنی در دوره استیلای اتریش - مجارستان ۱۰۴
- تشکیلات حکومتی بوسنی و هرزگوین از ۱۸۷۸ تا ۱۹۱۸ ۱۰۷
- قیام سال ۱۸۸۲ هرزگوین ۱۰۹
- ارتش اتریش - مجارستان در بوسنی و هرزگوین ۱۱۲
- برخورد با مسائل قومی در بوسنی و هرزگوین ۱۱۴
- برخورد با مسائل مذهبی ۱۱۵
- استقلال سازمان جمعیت اسلامی در بوسنی و هرزگوین ۱۱۸
- تحصیلات و تعلیم و تربیت ۱۱۹
- مراکز فرهنگی و علمی ۱۲۱
- مبارزه صرب‌ها برای خودمختاری آموزشی ۱۲۳
- جنبش خودگردان مسلمانان در بوسنی و هرزگوین ۱۲۵
- تأسیس احزاب سیاسی در بوسنی و هرزگوین ۱۲۹
- الحاق بوسنی و هرزگوین ۱۳۱
- قانون اساسی و مجلس بوسنی و هرزگوین ۱۳۲
- فصل ششم: جنگ جهانی اول و بوسنی و هرزگوین ۱۳۵
- ایجاد کشور صرب، کرووات و اسلوونی ۱۳۶
- بوسنی و هرزگوین در سال‌های بین دو جنگ جهانی اول و دوم ۱۳۹

۱۴۱		جوامع دینی
۱۴۲		تشکلات سیاسی
۱۴۹		فصل هفتم: بوسنی و هرزگوین طی جنگ جهانی دوم
۱۵۲		تلاش مسلمانان برای خودمختاری
۱۵۴		جنبش چتیک‌ها
۱۵۶		جنبش ملی آزادی‌بخش در بوسنی و هرزگوین
۱۶۳		فصل هشتم: بوسنی و هرزگوین در عصر یتو و کمونیست‌ها
۱۷۰		یوگسلاوی بعد از مرگ یتو
۱۷۳		اولین انتخابات پس از فروپاشی یوگسلاوی
۱۷۹		فصل نهم: تهاجم سیاسی و نظامی به بوسنی و هرزگوین
۱۹۹		فصل دهم: طرح دیتون، چرا و چگونه؟
۱۹۹		چالش‌ها و فرصت‌های نیروهای داخلی قبل از طرح دیتون
۲۰۹		شرایط بین‌المللی قبل از دیتون
۲۰۶		- جامعه اروپا
۲۰۶		- ناتو
۲۰۷		- سازمان ملل
۲۰۷		- جهان اسلام
۲۰۸		- امریکا
۲۰۹		- جمهوری اسلامی ایران
۲۰۹		مفاد و پیامدهای طرح دیتون
۲۱۲		جنایتکاران جنگی
۲۱۳		آزادی رفت‌وآمد
۲۱۵		فصل یازدهم: اولین انتخابات پس از طرح دیتون در بوسنی و هرزگوین
۲۱۶		انتخابات و منافع صرب‌ها و کروات‌ها

- ۲۱۷ انتخابات و منافع مسلمانان
- ۲۱۷ انتخابات و اهداف پنهان بین‌المللی
- ۲۱۸ تقسیم بوسنی و نتایج آن
- ۲۲۲ اولین انتخابات شهرداری‌ها در بوسنی
- ۲۲۳ اهداف ناشی از به تعویق انداختن انتخابات محلی
- ۲۲۴ منافع مسلمانان در انتخابات ۱۹۹۷ شهرداری‌ها
- ۲۲۴ اهمیت شهر شمالی برچکو
- ۲۲۵ اهمیت شهرهای جنوبی بوسنی
- ۲۲۶ اهمیت شهرهای شرقی بوسنی
- ۲۲۹ فصل دوازدهم: توطئه‌ها علیه مسلمانان بعد از طرح دیتون
- ۲۳۲ عزت‌بگوویچ و توطئه‌های سال‌های ۱۹۹۶ تا ۱۹۹۸
- ۲۳۳ مقایسه شرایط مسلمانان قبل از انتخابات ۱۹۹۶ و ۱۹۹۸
- ۲۳۵ نتایج انتخابات ۱۹۹۸ و ناکامی جامعه بین‌الملل
- ۲۳۹ نتیجه‌گیری: پیامدها و دستاوردهای جنگ بوسنی
- ۲۴۲ امریکا و بازیگران منطقه‌ای
- ۲۵۲ جهان اسلام و پدیده مبارزان عرب
- ۲۵۶ جمهوری اسلامی ایران
- ۲۶۱ کمک‌های بین‌المللی و تأثیرات آن در جنگ
- ۲۶۵ جنگ و رشد اسلام‌گرایی در جامعه بوسنی
- ۲۷۰ منابع

مقدمه

آنچه بیش از همه در تهیه این نوشتار نقش داشت مشاهده وضعیت ناهنجار ملت مظلوم و مستعبد بوسنی بود. وقتی در مورد تاریخ این ملت سؤال می‌شد تحمل شنیدن از دست می‌رفت؛ آن هم برای ایرانیانی که در ظلم‌ستیزی به خصوص پس از انقلاب اسلامی تاریخ پرافتخاری دارند. از این رو، به رغم مشغله کاری، درصدد آشنایی با تاریخ این ملت برآمدیم و نیز پی بردن به این رمز که چگونه و چرا این ملت پس از تحمل این همه رنج، تاکنون باقی مانده و با اینکه چندان به احکام و قوانین اسلام آشنایی ندارد و بهای سنگینی به جرم مسلمان بودن پرداخته است از هویت اسلامی‌اش دفاع می‌کند. مشکلات آن‌چنان در زندگی مردم طیبی و بدیهی شده بود که حتی آقای علی عزت‌بگوویچ می‌گفت: «ما محکوم ژئوپولیتیک هستیم، یعنی پذیرش ظلم به عنوان پدیده طبیعی خلقت». البته ریشه این اندیشه به مفهوم حذف عدالت خداوند از اصول دین است، در حالی که بحران بوسنی به خوبی خلاف آن را اثبات کرد و مسلمانان بدون هیچ امکانات و پشتوانه بین‌المللی در سرزمین خود باقی ماندند.

در این تلاش، آقای عبدیا حسنوویچ همکاری مفیدی در جمع‌آوری اطلاعات داشت. هم‌چنین پس از تدوین این نوشتار از دیدگاه‌های استادان محترمی هم‌چون دکتر انس پلدا، دکتری تاریخ، دکتر ثابت هوجیچ و دکتر روسمیر محمود جهانپچ از اسلام‌شناسان و محققان برجسته بوسنیایی، سود جستم که جای تشکر دارد. در واقع، توصیه این استادان بیش از همه موجب انگیزه انتشار این مجموعه شد.

با اینکه کار تدوین کتاب اواخر سال ۱۹۹۹ به اتمام رسید، انگیزه چاپ آن چندان

مدنظر نبود تا اینکه فرصت بازبینی دست‌نوشته‌ها در سال ۲۰۰۵ جدی شد؛ زیرا متأسفانه تا این زمان کتابی در این زمینه انتشار نیافته بود. افزون بر این، اسلام عزیزترین میراث ابدی برای انسان‌ها و آن قدر گرامی است که سرنوشت ملت‌های مسلمان در جهت حفظ این میراث ارزشمند، به ویژه مطالعه سرنوشت ملت مسلمان و مظلوم بوسنی که سال‌ها در محاصره سیاسی، اجتماعی و نظامی صلیبیون قرار دارد و سیزدهمین جنگ نسل‌کشی را تحمل کرده است، ما را بیش از پیش در تعقیب وظایف و تعهدات اسلامی‌مان دلگرم‌تر و مسئولیت‌مان را سخت‌تر می‌کند. امید است تاریخ بوسنی درس عبرتی برای سایر مسلمانان باشد.